48. ГОДИНА
ANNÉE

«Глас Црногорца», излази према службеној потреби (3—4 пута мјесечно). — Претплата, на шест мјесеци: три франка за Француску; шест франака за све друге земље. Адреса за све што се тиче листа: Journal officiel du Monténégro, *Neuilly-sur-Seine*, rue Ancelle.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DE MONTENEGRO

Службени орган Краљевине Црне Горе — Journal Officiel du Royaume de Monténégro

БРОЈ
NUMERO 82.

La Voix de Monténégro (Glasse Tzernogortza) parait suivant les exigences du service. — On s'abonne au bureau du Journal officiel du Monténégro, à *Neuilly-s-Seine*, rue Ancelle (France). Prix de l'abonnement pour six mois: pour la France: 3 fr. — pour l'Etranger: 6 fr.

Неји код Париза, 8. фебруара 1920. — Neuilly-sur-Seine le 21 Février 1920

СЛУЖБЕНИ ДИО

М И
НИКОЛА I.
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Предсједника Нашега Министарског Савјета, Нашега Министра Спољних Послова и Заступника Нашега Министра Унутрашњих Послова, уважавамо оставку, коју је поднио на положај Нашега Министра Просвјете и Црквених Послова Перо Вучковић, и стављамо га на расположење,

а постављамо

за Заступника Нашег Министра Просвјете и Црквених Послова д-р Пера Ђ. Шоћа, Нашега Министра Правде.

Предсједник Нашега Министарског Савјета, Наш Министар Спољних Послова, Заступник Нашега Министра Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
16. (29.) децембра 1919.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Спољних Послова,
Заступник Министра Унутрашњих Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

М И
НИКОЛА I.
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашега Министра Спољних Послова, Предсједника Нашег Министарског Савјета, Заступника Нашег Министра Унутрашњих Послова, а на основу 21. члана Закона о чиновницима грађанског реда, постављамо

у Министарству Спољних Послова, за шефа пресбироа, у рангу начелника, са платом II. чина 3. класе чиновника грађанског реда, Пера Богдановића, досадањег шефа пресбироа у истом Министарству.

Предсједник Нашег Министарског Савјета, Наш Министар Спољних Послова, Заступник Нашег Министра Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
18. (31.) децембра 1919.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Спољних Послова,
Заступник Министра Унутрашњих Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

Његово Величанство Краљ Господар благоизволио је одликовати *Обилића* медаљом: бригадира Андрију Ранчевића, командира Ибра Булатовића, Милисава Николића, бив. предсједника Обласног Суда, командира Крста Поповића, Живка Никчевића секретара Министарства Унутрашњих Послова, командира Марка Вучераковића, командира Ивана Булатовића, командира Војина Лазовића, командира Спасоја Милића, командира Ђона Пика команданта Отског баталиона, потпоручника Сава Распоповића и потпоручника Радојицу Никчевића.

Број 31.
Неји код Париза,
19. (23.) јануара 1920.

Из канцеларије Кр. Министарства Војног

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Неки страни листови донијели су недавно вијест о неповољном здрављу Његова Величанства Краља Господара. Те вијести су биле измишљене. Његово Величанство налази се у потпуном здрављу.

— Његово Величанство Краљ примио је о Новој години многобројне честитке, између којих помињемо честитке Њ. В. Краља Велике Британије, Њ. В. Краља Италије, Њ. В. Краља Шпаније, Њ. Е. Предсједника Француске Републике Господина Поанкареа, Њ. Е. Предсједника Француске Владе г. Клемансоа.

— Предсједник Кр. Владе, Министар Спољних Послова, г. Јован С. Пламенац отпутовао је 10. фебруара на краће вријеме у Лондон, по државном послу.

— Њ. Е. Предсједник Француске Републике Господин Павле Дешанел примио је 20. фебруара у свечану аудиенцију цио дипломатски кор. У одсуству Кр. Цр. Отправника Послова, пријему је присуствовао његов замјеник, Начелник Министарства Унутрашњих Послова, д-р Ј. Ковачевић.

Предсједник Кр. Владе, Министар Спољних Послова упутио је овај телеграм нашим представницима Великих Сила на Конференцији Мира.

Неји код Париза,
19. јануара 1920.

Поново се налазим принуђен да, у име народа и Владе црногорске, најенергичније протестујем противу тога, што се забилазним путем, од стране савезничких Великих Сила, покушава погазити суверена права црногорске државе и слобода црногорског народа. Врховни Савјет вијећа, без саслушања народа црногорског и у одсуству законитих му представника, о правима Црне Горе и о земљама на које једино Црна Гора има право. То вијећање између Врховног Савјета и српске владе, о питањима која интересују једино Црну Гору, стоји у исти мах и у највећој супротности са одлукама које је раније исти Савјет донио, јер те одлуке уништиле су бруталну анексију Црне Горе коју је починила Србија, и одбиле су захтјев српске владе да она репрезентује Црну Гору на Конференцији.

Те преговоре би, у име народа црногорског, само законити представници Црне Горе били у праву водити, те стога Кр. Влада сматра таква вијећања за негацију најосновнијих принципа међународног права, слободе народне и интернационалног морала, а сами Врховни Савјет жели да се народима представи као главни бранилац баш тих истих принципа, на које се и ми позивамо.

Молим Вашу Екселенцију да не губи из вида, да Краљевина Црна Гора није побијеђени непријатељ, но ваш Савезник, као ни то, да је Црна Гора суверена и уставна држава, те да су Савезници дужни респектовати њено право и суверенитет онако исто, као и право и суверенитет свих осталих малих и великих сила.

Предсједник Кр. Владе,
Министар Спољних Послова
Ј. С. Пламенац

Предсједник Кр. Владе, Министар Спољних Послова упутио је ову ноту Конференцији Мира.

Неји код Париза,
30. јануара 1920.

У вези с мојом телеграфском протестацијом од 19. јануара о. г. част ми је, поводом истога, поднијети Вашој Екселенцији сљедећу представку.

Неизмјерне су неправде, које Велике Силе починише до данас према Црној Гори.

Велике Силе, не могући пријећи преко тога, да је Црна Гора најстарија балканска, слободна и независна, а при том уставна држава; да је у овај рат ушла са оним истим заносом, као што је шест стотина година то вршила у борби са турским царством; да је за заједничку ствар побједе изгубила половину своје војске и једну трећину становништва; да је један од савезника позваних мандата Источне Србије, регент Србије, извршио о[illegible] у [illegible]ске државе територије под вјетром пријатељства, и [illegible] путем силе прогласио [illegible] од стране Србије над црногорском државном територијом, — принуђене су биле [illegible] Велике Силе, стијећи под [illegible] моралних чињеница и праведне нужности, [illegible] Црна Гора узме учешћа у Конференцији Мира, али и тај су принцип, чим се је имао примијенити, одмах повриједиле, јер су донијеле одлуку да Црна Гора имаде само једног делегата, уврштујући је с тијем у ред оних савезника јужноамеричких, афричких и азијских, који су само прекинули дипломатске односе, а нијесу ни капи крви пролили у борби са непријатељем. Па, да би Велике Силе окрњиле и такво окрњено право, додале су таквој својој одлуци то, да ће се делегат Црне Горе припустити на Конференцију тек пошто се расвијетле прилике у оној Црној Гори, над којом је антантина војска извршила анексију у корист Србије! Узалуду су били сви наши протести. Узалуду је Кр. Цр. Влада тражила с правом да Црна Гора буде успостављена онако исто као што су Велике Силе васпоставиле Белгију и Србију; да насилничка, окупациона војска Србијина има напустити црногорску државну територију и т. д., и т. д. Праведни наш глас остао је до данас глас вапијућег у пустињи, јер нијесмо имали силе која се, на жалост, једино цијени и уважава, да наше праведне захтјеве проведемо.

Како живот Црне Горе као државе са овијем није могао бити угашен, а како самовласно рушење и уништење Црне Горе би представљало највећу бруталност међународну, то се је у неправдама према Црној Гори пошло и даље, јер су те исте Велике Силе одузеле црногорској држави оне мјесечне буџетске позајмице које су давале за издржавање њеног државног апарата и њених избјеглица, онако као што је то давано Белгији и Србији и владама нових држава док су биле у туђини, тако да се мора створити таква ситуација како ће црногорски државни апарат морати дићи сам руке на предају у корист Србије, или сви њени званични органи и избјеглице помријети од глади. Влада Француске Републике, увјерена да се оваквим поступцима вријеђају и најелементарнији човјечански осјећаји, писмено је изјавила црногорској влади да она обуставља позајмице стога јер да не може она сама вршити обавезе према Црној Гори, те да ће она обновити давање до рјешења црногорског питања, ако влада Велике Британије, која је прва престала давати, обнови давање. — При томе Велике Силе нијесу ништа учиниле да спријече толика грозна звјерства која је починила српска војска у Црној Гори, као дио антантине војске, ма да су имале наше протесте и подробне извјештаје страних мисија, међу којима и извјештај грофа Салиса.

Али најгрознији учин починиле су Велике Силе према малом али витешком свом савезнику Црној Гори, са одлуком, коју су донијеле у тајном меморандуму од 9. децембра 1919., а којом се регулише јадранско и арбанско питање, а који су потписали г. г. Клемансо, Полк и Кров. У додатку меморандума, а под насловом «Мемоар по предмету форме мандата над Арбанијом», даје се право Србији над сјеверном Арбанијом, земљама, које се налазе на југоисточној граници Црне Горе, т. ј. над Скадром и околним крајевима, па ондје, гдје се говори о црногорској ријеци Бојани, Велике Силе су додале претходном тексту при завршетку од ријечи до ријечи ово: «Полазећи са те идеје да ће Црна Гора бити саставни дио државе С.Х.С.».

И противу саме овакве претпоставке, с којом Велике Силе наговјешћују што би евентуално могло бити с Црном Гором, најенергичније протестујем у име Кр. Цр. Владе, јер кад Велике Силе нешто претпостављају, то нам се ствара увјерење да ту постоји и њихова жеља која стоји у супротности са међународним моралом, па према томе, да ће Велике Силе одржати или створити такву ситуацију, како би се посредним путем само по себи угасио живот црногорске државе, а да оне непосредно не подигну убилачку руку на свога савезника.

Велике Силе и саме су увјерене да оне земље и она права дају Србији, на које искључиво Црна Гора има право, а да би тај поклон оправдале оне су га условиле у поменутом тајном меморандуму са оним ријечма: «полазећи од идеје, да ће Црна Гора припасти држави С.Х.С.», иначе да те земље и односна права имају припадати Црној Гори.

Црна Гора није побијеђени непријатељ, нити она може бити ратни плијен. Она је савезник, који с правом очекује награду за своја вјековна херојска дјела.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Докле ће Велике Силе оснивати своје одлуке према Црној Гори на интригама Србије?

Њ. Е. г. Клемансо потписао је овакву одлуку, без обзира на то, што је јануара 1916., као критичар ратних догађаја рекао под својим потписом у своме листу «L'homme enchainé» у чланку «Јединство акције» ове ријечи: «У осталом, ми Французи, који смо тако пуни милосрђа према Србијанцима, што смо учинили за Црну Гору?» — као и без обзира на свечане писмене ангажмане предсједника Француске Републике г. Поанкареа и истог г. Клемансоа као предсједника владе и његовог министра Спољних Послова г. Пишона, с којим су се обавезали да ће се поштовати права Црне Горе. Међутим он је у овом случају као предсједник Конференције Мира поступио по Метерниховом методу а по тактици Бизмарковој, што је све довело да потомци тога њиховог манталитета буду доведени на оптуженичкој клупи пред трибуналом свјетске правде.

Не могу вјеровати да су њихове Екселенције г. г. Полк и Кров потписали такву повреду међународног права на осцову пуномоћија својих влада, јер у погледу становишта Америке према Црној Гори тај потпис стоји и у противности са 11. тачком Вилсоновог месажа од 8. јануара 1918.; а што се тиче Велике Британије, то стоји у противности са општим условима мира, које је она са осталим савезницима дала централним силама, а тако и са изјавама неколико пута поновљеним од стране Њ. Е. г. Лојд Џорџа и осталих званичних и компетентних представника Велике Британије.

Хоће ли Црна Гора, као и вјековима, бити суверена држава, или не федеративно бити уједињена са сусједним државама, или ће, пак бити провинција, то има суверено да одлучи само и једино црногорски народ путем својих конституционалних фактора — круне и народног представништва — онако исто, као што и сва мања и ситнија питања одлучују ти исти фактори и у свима другим државама.

Велике Силе немају право да намећу вољу црногорском народу, него је њима само дужност да Црну Гору васпоставе државно-правно, каква је била кад је у овај свјетски рат ушла, и као што су васпоставили Белгију и Србију.

Ја вас молим, Екселенцијо, у име Кр. Цр. Владе, да не допустите овај међународни кримен и неправде које се чине према Црној Гори, јер то би била највећа историјска љага на моралну страну ваше велике нације.

Изволите примити и т. д.

Предсједник Кр. Владе,
Министар Спољних Послова
Ј. С. Пламенац

Предсједник Кр. Владе, Министар Спољних Послова упутио је ову ноту Конференцији Мира.

Неји код Париза,
21. јануара 1920.

Влада Краљевине Црне Горе је, на своју велику жалост сазнала, да ВеликеСиле, умјесто да у питању Скадра преговарају са Кр. Владом, воде преговоре са београдском владом, која познавајући добро све оне везе које Скадар везују са народом црногорским, гради се као да потражује Скадар за себе, у ствари пак она се одриче Скадра, како би, за то, добила Црну Гору у накнаду. Није њој до Скадра, нити до крвљу стечених права, већ је њој до тога да, за рачун Карађорђевића, завојује ону српску Црну Гору, која је вјековним војничким прегнућем Србство родила.

У име Кр. Владе, потписани, као Министар Спољних Послова, најенергичније протестује и против овога неправичног поступка, који Велике Силе чине противу битних интереса и легитимних права црногорске државе и њеног народа. Скадар носи историјску славу Црне Горе. То је њена краљевска средњевјековна пријестоница, одакле је Црна Гора у двјестагодишњој борби са Источним римским царством, Византијом, ослободила и завладала са двије трећине балканског полуострва под краљевима Бодином и Чаславом, и то онда, кад Лондон и Париз још бијаху села без освјетљења.

Године пак, 1912., када је Црна Гора дала иницијативу за ратну акцију балканску, у борби противу Турске, поред осталих циљева ради којих је Црна Гора ушла у тадашњи рат, имала је и циљ, ослобођење Скадра. Једна трећина црногорске војске пала је тада на утврђењима и положајима Скадра, док га није освојила и својој га држави присајединила. Аустроугарска монархија је протествовала противу тога код Великих Сила, представљајући то питање, за њу, као casus belli (повод рату), јер, да средња и јужна Арбанија, са Валоном, налази се у интересној сфери Италије, а сјевер Арбаније са Скадром, у њеној интересној сфери, оснивајући исто на ранијим тајним споразумима с Италијом по том предмету.

Тадашња влада Краљевине Црне Горе, којој је потписан имао част бити члан, била је увјерена да Аустроугарска у том питању само симулира, и да то не може бити повод рату, него само да, помоћу политичког притиска и тобожње готовости за рат, хоће да нам отме Скадар.

Да ни Аустроугарска ни Њемачка заиста нијесу тада намјеравале ратовати због Скадра, пошто нијесу још биле спремне за рат, свједочи, уз остало, и то, што је баш цар Виљем први похитао да потврди Букурешки уговор о миру, на основу којег се Турска избацује из Европе и ломи премоћ Бугара на Балкану, тих пријатеља Аустроугарске и Њемачке.

Велике Силе које тада бјеху пријатељски расположене према нама, нијесу биле истог мишљења, којег је била тадања влада Црне Горе, и, мада су признале наше право на Скадар, оне ипак учинише притисак на Црну Гору да она попусти у питању Скадра, само да би се избјегао рат у чију су могућност тада вјеровале; то је изазвало оставку кабинета црногорског, и довело је на управу земље други политички режим који је усвојио становиште Великих Сила, да се Скадар има напустити, али само привремено.

У току великога рата, Црна Гора је и по други пут ушла у Скадар, јер је ту било легло аустроугарске агитације, одакле су се организовале арнаутске банде по Арбанији за узнемиривање црногорске границе и за упад у Црну Гору. Осим тога, наш је улазак у Скадар био потребит и за то, да би се на пристаништу Св. Јовану Медованском образовала база за исхрану црногорске војске, јер црногорски Бар био је преблизу аустроугарским сумаренима који су излијечали из Боке Которске. При овоме, уговор који је 1915. закључен у Лондону између данашњих истих Великих Сила, означује да Скадар има припасти Црној Гори.

Када се узме у обзир што је Скадар историјски за Црну Гору; када се зна то, да не постоји скоро никакве разлике између племена која се налазе у скадарској околини и племена у Црној Гори, и да та племена не би ни с ким радије имала политичку заједницу, као што то желе имати са Црном Гором; да за црногорска племена нема економског живота ни будућност без Садра и његове околине, и, још кад се узму у обзир хиљаде и хиљаде гробова који су у балканском рату пали на скадарским бедемима, Велике Силе треба да знају да, и у случају ако би се уништила црногорска савезничка држава и слобода њеног народа из империалистичко-финансијских разлога, да црногорска племена никада се неће одрећи својих права и светих идеала према Скадру, те ће она моћно утицати у разним моментима и у разним облицима, да и политика те еветуалне, њима господареће државе, буде дирижирана у правцу присаједињења Скадра црногорском народу, — те тако Скадар може убрзо постати повод новом рату. Независна Црна Гора, са Скадром, јасте једина гаранција за мир у том дијелу Балкана.

Ми сматрамо да имамо право да пред Конференцијом Мира изложимо наше стајалиште с историјалним захтјевима, па и у другим питањима, па и питању Скадра, у меморандуму Кр. Владе од 5. марта 1919.

Страх јем да ова протест Црне Горе, у имењених права као суверене државе и њених националних интереса, не прође безуспјешан, јер ми смо мали а немамо силе којом можемо бранити та своја легална права.

Изволит, Екселенцијо, примити увјерење мога одличнога поштовања.

Предсједник Кр. Владе,
Министар Спољних Послова
Ј. С. Пламенац

Предсједник Кр. Владе, Министар Спољних Послова упутио је ову ноту Конференцији Мира.

Неји код Париза,
16. јануара 1920.

У име Владе Краљевине Црне Горе, част ми је Вашој Екселенцији подијети сљедећи протест.

Велике Силе савезнице рјешавају и питање Боке Которске без саслушања и удјела Кр. Владе, па штавише, у колико смо до данас утврдили, Велике Силе, намјерне су и те крајеве уступити Србији.

Ако Велике Силе желе ово питање ријешити на праведној основи, оне а могу ријешити једино тако, ако донесу одлуку, да ти крајеви имају припасти Црној Гори, као што смо то тражили и образложили нашим меморандумом Конференцији Мира од 5. марта 1919.

Становништво Боке Которске настањено је нашим елементом, једног истог дијалекта, једног истог карактера и једних истих обичаја. Т. су племена у Средњем Вијеку ачињавала црногорску државу, којој је пријестоница била у Скаду. Усљед средњевјековних турских навала, били смо принуђени да у корист млетачке државе, изгубимо те крајеве. Међутим у почетку деветнаестог вијека, побједама које смо, као савезници Велике Британије одржали над војском маршала Мармонта, постали смо господари и Боке Которске. Бечки Конгрес 1814. нам је те крајеве опет одузео и дао их Аустрији, као божићни дар на једном балу цара Александра I. за љубав једне бечке аристократкиње.

Част ми је замолити Вашу Екселенцију, да не бисте допустили да се ти крајеви одузимају Црној Гори и данас, путем подобних интрига и узрока, својствено принципима Метерниховe политике, јер на те крајеве Црна Гора има освештано право, историско, етничко, географско и економско. Довољно је бацити поглед на мапу, па да се види природа повезаности тих крајева са Црном Гором. Бока Которска су плућа Црној Гори.

Ако Велике Силе не желе ово питање ријешити на основу горе речених принципа, онда нека се дозволи народу те провинције, да се путем политичког самоопредјељења изјасни о својој даљој судбини, а потпуно смо увјерени да би ти крајеви, под окупацијом незаинтересоване државе, дали свој глас за сједињење са Црном Гором.

Изволите и т. д.

Предсједник Кр. Владе,
Министар Спољних Послова
Ј. С. Пламенац

КАКО ЋЕ СЕ И КАД ЋЕ СЕ РИЈЕШИТИ ПИТАЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Неји код Париза,
1. (14.) фебруара 1920.

Јадранско питање је на дневном реду да буде ријешено од Великих Сила. Питање Црне Горе један дио тога питања. Тако су хтјеле да га узму Велике Силе. Против оваквог схватања питања Црне Горе и мијешања у Јадранско, влада црногорска је најенергичније протествовала неколико пута, истичући, да је такво схватање самовољно, противно свим међународним принципима, и да ће само повећати низ злочина и неправда учињених Црној Гори, а које историја неће заборавити ставити на терет онима који су их починили. Нећемо набрајати разлоге због којих питање Црне Горе није никад могло бити саставни дио јадранског питања, ни штете које је Црна Гора отуда имала и које ће тек имати. Међутијем, такав положај није само против интереса Црне Горе, он је штетан исто тако, ако не и више, и по интересе оних који су довели Црну Гору у овај положај. Штетан је и по оне интересе које претендирају да заступају Пашић, Трумбић и компанија. Њихова злочиначка и издајничка политика према Црној Гори сада им се свети.

У јануару о. г. живо се преговарало о рјешењу јадранског питања. Велике Силе ставиле су 20. јануара чак и ултиматум Србији, да мора пристати на предлог Енглеске и Француске у том питању. По том предмету Србија, односно «краљевство С. Х. С.» има да се одрече захтјева на Фијуму, на источни дио Истре и т. д; а у накнаду за то има да добије Скадар до Дрина. Србија би, дакле, имала да добије оно што не би никад могло бити предмет компензације, јер је Скадар црногорски, односно свега нашег народа, да Србија није извршила злочин насилне анексије према Црној Гори.

По није само у овоме трагедија «државе С. Х. С.»

У тајном мемоару од 9. децембра 1919. који нам је дошао до руку, а који је потписао Клемансо, енглески први делегат Кров и амерички делегат Полк, изнесена су начела на којима има бити ријешено питање Арбаније. Тим мемоаром такође се предвиђа да се Србији даде Скадар до Дрина. Међутијем одмах послије ове одредбе о Скадру, у меморару се каже:

Полазећи од идеје (с претпоставком) да ће Црна Гора остати саставни дио државе С. Х. С. Што дакле значе ове ријечи? Зна-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

че то, да се Србији даје Скадар само под условом ако Црна Гора остане као саставни дио «државе С. Х. С.» онда и Србија губи мандат на Скадар и околину, у корист Црне Горе.

Званична Србија тенденциозно, протурује да би обманула свијет, нарочито народ у Црној Гори, да ће питање Црне Горе бити ријешено самим тиме што ће Србија добити Скадар. Међутијем, као што се из овога мемоара, у чију су аутентичност не може сумњати, види, питање Црне Горе није ријешено, јер да је питање ријешено, Велике Силе не би чиниле резерву и предпоставку, коју смо горе од ријечи до ријечи навели. Судбина Црне Горе дакле овим није ријешена, него се тек има рјешавати, и то, рјешавање ју сам народ црногорски, а преко фактора, које устав предвиђа.

Међутијем не само што овим преговорима, који се сад воде у Јадранскот питању и случајним споразумом није ријешено питање Црне Горе, него коначно није ријешено ни питање Скадра. Ако се случајно постигне споразум у јадранском питању, на основи коју је предложила Француска и Енглеска, онда Скадар привремено припада Србији, т. ј. док питање Црне Горе не буде ријешено. Према овоме. Скадар ће остати Србији само ако то Црногорци буду хтјели, т. ј. ако Црногорци хтједну да остану робови цинцарско-београдски, као што су то већ петнаест мјесеца, онда Скадар остаје за Србију; ако, пак, Црногорци хтједну да буду и остану господари у својој рођеној кући, онда ће и Скадар бити црногорски.

Нагласили смо да ће судбина Црне Горе, на крају крајева, зависити само од црногорског народа, те према томе Велике Силе не могу бити надлежне да о томе рјешавају. Великим Силама је дужност, морална и правна да, успоставе Црну Гору. и да омогуће народу црногорском да уставним путем ријеши о својој судбини. Имају дакле да ријеше, како ће се то омогућити црногорском народу, односно како ће Црну Гору очистити од новог али крвавог освајача.

Ми знамо да званична Србија и њени пријатељи чине све могуће, да питање Црне Горе не дође на дневни ред: више је но сигурно да ће бити ријешено не само против воље Београда, него и на његову велику срамоту. Због овога све се чини да се онемогући опстанак званичне Црне Горе, јер с њеним падом пало би и свето право Црне Горе. Међутијем, — то неће никад доживјети непријатељи Црне Горе! Званична Црна Гора неће капитулирати; све до тада пак, питање Црне Горе стојаће отворено. Званични преставници Црне Горе знају, да су на њих упрте очи не само цјелокупног црногорског народа. него да на њих гледају и сјени славних предака наших од шест вјекова. Они ће стога стојати чврсто на бранику части и права Црне Горе. исто онако као што је стојао Војвода Мирко у Острогу, с увјерењем да је њено право чврсто као острошке греде, преко којих се не може прећи. Незаслужне патње и муке црногорских мученика за њих су моћ која их кријепи, да издрже до краја у борби, и да побиједе, макар цио свијет био против Црне Горе, као што је живот Св. Василија кријепио у нади острошке затворенике и мученике.

* * *

Макар колико се Биоград упирао да се питање Црне Горе не изнесе на дневни ред, макар колико он и успио да то питање буде моментално одложено, ипак оно ће бити ријешено, разумије се на штету Београда. Достојанство и част налажу Великим Силама да то питање ријеше. а пред тим великим моралним интересом Сила попадаће све интриге Београда као научина. Велике Силе неће оставити питање Црне Горе неријешено, јер то би значило да не поштују своју задану ријеч, да не поштују међународно право и морал. Другим ријечима, Велике Силе учиниле би не само исти, но и гори међународни злочин, него што га је 1914. учинио Вељем II Белгији, кад је погазио уговор који је Њемачка била потписала још 1838., и због чега је изазвала читав свијет против себе. Више је него сигурно да то Велике Силе неће учинити, не због Црне Горе, него због самих себе.

Према овоме нема бојазни да ће питање Црне Горе остати неријешено, чиме би Велике Силе прећутно признале Србији злочин насилне анексије Црне Горе.

Осим горњих разлога, због којих наше питање мора бити ријешено, односно због којих злочин насилне анексије Црне Горе не може, ни прећутно, бити признат, навешћемо још неколико, с напоменом, да то нијесу сви и да све, које имамо, нијесмо, из нојмљивих разлога, у могућности, да још сада предајемо јавности.

Ево тих разлога:

1. Црна Гора је суверена и слободна држава већ шест вјекова; као таква она је добровољно ушла у рат на страну Савезника и жртвовала је све за општу ствар. Право и међународни морал не могу дозволити да Савезници брутално униште једног свог вјерног Савезника.

2. Нерјешавањем питања Црне Горе, или неправилним рјешењем тога питања, Велике Силе погазиле би своје свечане ангажмане које су узеле током овог рата, и одмах по примирју, према Црној Гори. (Месаж Вилсонов од 8. јануара 1918. тач. 11; његов телеграм Њ. В. Краљу од 4. јула 1918.; свечане изјаве влада свих Великих Сила у парламентима; писма г. г. Поанкареа и Пишона Краљу од новембра 1918 и т. д.)

3. Питање Црне Горе, макар и прећутним, Велике Силе, приликом Конференције Мира, одобриле би анексију коју Србија не нијесу признале. Ево доказа:

а.) Јануара 1919. влада Србије престала је да ради Врховни Савјет, претендујући да је анексија Црне Горе већ свршен чин, и да њеној делегацији на Конференцији Мира припада да заступа такођер и Црну Гору, као дио Србије. Врховни Савјет одбио је онда тај захтјев Србије и начелно је ријешио да Црна Гора има да буде заступљена једним својим делегатом. Овом одлуком Врховни Савјет потврдио је да Црна Гора остаје суверена и независна држава, и, према томе, он није одобрио насилну анексију Црне Горе од стране Србије;

б.) Краљ Црне Горе, на захтјев Врховног Савјета и по тексту који му је исти Савјет поднио, упутио је једну поруку црногорским устанима, којом их преклиње да прекину пролијевати крв. Овом поруком Врховни Савјет гарантује црногорском народу да ће му се дати могућност слободнога самоопредјељења;

в.) Јула 1919. државни подсекретар Спољних Послова изјавио је у Доњем Дому енглескога парламента, на питање Мак-Пиела, да признањем Југославије није повријеђено право Црне Горе, и да то право још стоји неријешено пред Конференцијом Мира. — 21. августа 1919. слично је, на једно питање, посланика Дрелона одговорио у француском парламенту г. Пишон, Министар Спољних Послова;

г.) 11. новембра 1919. дао је у енглеском парламенту г. Хармсворт, државни подсекретар Спољних Послова, изјаву којом, у име британске Владе, гарантује црногорском народу право самоопредјељења;

д.) Владе Великих Сила још увијек држе своје представнике код Кр. Црногорске Владе, што свакако не би био случај, да насилну анексију Црне Горе нијесу сматрале као насилан акт од стране Србије

Откако се Врховни Савјет јануара 1919. састао на све до данас, ништа се у животу Црне Горе није десило, нити су законити представници црногорског народа ма и у једном тренутку престали захтијевати поштовање законитих му права, — што би могло дати повод владама Великих Сила да данас признају оно што су раније одбиле да признају.

Напротив, сви догађаји који су се збили од тада до данас, доказују само то, да је Србија учинила Црној Гори *највећи* међународни злочин, да је црногорски народ противан овом злочину, да тражи васпоставу своје државе, као и то, да ту своју чврсту жељу манифестује свакодневним побунама противу србијанске окупационе војске.

Према свему овоме Велике Силе морају ријешити питање Црне Горе. Оно може бити за час и одложено, али мора бити ријешено и то у најкраћем времену. На нас је, да свом снагом учинимо све што можемо да се што прије ријеши, јер ћемо на тај начин избавити из пакла наш мученички народ, који му је спремила небратска и издајничка рука, и повратити му тако потребан и тако жељан мир.

* * *

Још прије десет мјесеца објавили смо били у «Гласу Црногорца» да се Србија издајнички одрекла Скадра. Београдска влада то је сад отворено и јавно признала. У преговорима који се још воде о јадранском питању Србија неће да прими Скадар са околином и ако јој се нуди, али разумије се под условом да Црна Гора остане као дио Србије. У Београду су увјерени да ће воља и право народа црногорског на крају крајева морати бити поштовани и да ће Црна Гора бити успостављена. Исто тако они знају, да ће, у том случају, припасти [illegible] и Скадар. Због тога, д[illegible] осаћ[illegible] Црну Гору и онеспо[illegible]ли [illegible]вот, они одбијају [illegible]. У одговору ко[illegible] Београд [illegible]ао Великим Силама [illegible] да влада Србије тражи [illegible] Србија [illegible]тане у оним границама [illegible] је одредила Конференција амбасадора у Лондону 1913., а која је одузела Црној Гори Скадар.

За Скадр[illegible] Арбанија, издајници?

КРВАВЕ БОРБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

Као што смо извијештени с поуздане стране, око Подгорице водили су се посљедњих дана крвави бојеви између Црногораца и окупаторских чета србијанских.

Један од тих сукоба предводио је црногорски командир Војин Лазовић, из Куча, који је у почетку био приморан да ступи у србијанску војску, као мајор.

Сазнајемо за још један крвав бој, такођер у близини Подгорице, гдје су Црногорци заробили 300 Србијанаца, три топа и шест митраљеза; том приликом погинуло је 150 војника окупаторске војске; три чете дванаестог пука србијанске војске потпуно је уништено. Љути због овога пораза, окупаторске власти излиле су свој гњев над дјецом и женама, и попалили су неколико села. 1500 избјеглица, нејачи црногорске, побјегло је у Арбанију да тамо (у Арнаута!) потражи уточиште испред своје небраће.

* * *

10. јануара биле су код Бара борбе црногорских усташа, који су стојали под командом Сава Распоповића, противу србијанске војске. Борба је била крвава, те је и с једне и с друге страце било тешких губитака. — Четници су своје рањене другове послије борбе склонили у село Микулиће. Кад је, послије неколика дана, иза борбе на другим положајима (такођер противу србијанске војске) један дио србијанске војске продро у село Микулиће, они су све тамошње црногорске рањенике, лежеће на постељама, исјекли на комаде; највише су мучили тешке рањенике, познате и гласовите јунаке, Васа Павићевића из Бјелопавлића и Мушику В. Рајковића из Пипера, који су у ранијем боју изгубили ноге. Кожу с леђа одрли су им као бравима, а тако и горњи дио коже који покрива лубању главе заједно с ушима; очи су им бајонетима извадили, и затим, пошто су их пола дана тако држали, поубијали су их, и сељацима су забранили да их не смију копати. — Не могући то гледати пред својим кућама, сељаци су их ипак покопали; иза тога је опет дошла србијанска војска да изврши казну, село је опљачкала, становништво повела у затвор а куће командира Мехмеда Пековића и Алила Шабовића изгорела.

* * *

Париски Temps доноси вијест из Трста о борбама око Подгорице између црногорских усташа и србијанске војске. Усташи су толико напредовали, да су власти подгоричке већ почеле биле евакуисати варош, те су и све Црногорце које држе затворене у тамници Јусовачи већ извели били из вароши и склонили их на сигурнија мјеста.

Исти лист доноси вијест да су црногорски усташи дочекали на путу између Његуша и Цетиња велики транспорт за србијанску војску. Робу и новце (два милиона у динарима) заплијенили су, а пратњу су пропустили да настави пут Цетиња.

ГЛАС ИЗ ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ

Господину Предсједнику Министарског Савјета, Министру Спољних Послова,

Јовану С. Пламенцу

Париз.

Ми, синови и поданици јуначке а данас тужне Црне Горе, окупљени у овој даљини и туђини, у мјесто Maximo Paz. Argentina, дубоко смо дирнути осјећајима за нашу драгу Отаџбину, која ево седам година искуша тешке борбе у Балканском и саданьем свјетском рату, и јуначки се бори уз остале савезнике, и жртвова своје најбоље синове за право и правицу, и за опште добро свих Јужних Словена. — Па жалост, сад кад би требало да се почине од тешког и крвавог рата, оклеветаше нашу милу домовину баш они, за које она све жртвова, т. ј. званична Србија, она Србија, којој Црногорци неколико пута спасише опстанак; грозним клеветама и новцем закупи неке јаднике те тури смутњу и почини братоубијство, а на штету за свеопште добро. — Чујемо из тужне нам домовине вапаје народа нашега којему србијански бајунет натура нову владу и нова права. — У безброј писама које нам стижу из домовине видимо злочински рад небраће нам Србијанаца. — Као вазда вјерни и одани поданици Црне Горе, којима је главни циљ част Црне Горе, молимо вас, господин Министре, да наша имена објавите у «Глас Црногорца» и ако је могуће да се на Конференцији Мира саслуша наш енергични протест, те да се Конференцији обрати пажња на — брутално и неваљало дјело званичне Србије у Црној Гори, да одмах евакуишу југословенске трупе земљиште црногорско, и да се одобри повратак свих избјеглица у Црну Гору.

О Божићу 1919.

Paz. F. C. C. A.
Provincia Santa Fe
Repub. Argentina (Јужна Америка)

Лазар Мијајлов Килибарда; Перко Видаков Килибарда; Никола Матов Килибарда; Ђорђије Н. Килибарда; Јован Килибарда; Марко Мићов Јововић Марковјанин; Голуб Митровић; Анто Бошков Бјелица; Мило Савин Булаић; Раде Симов Ковачевић; Васо Симов Ковачевић; Јован Р. Ковачевић; Божо Р. Ковачевић; Павле Ковачевић; Анто Р. Ковачевић; Блажо В. Ковачевић; Мирко В. Ковачевић; Тривко Васиљевић; Крсто Шакић; Филип В. Вулетић; Бошко Р. Вулетић; Драго С. Вулетић; Никола С. Вулетић; Бошко С. Вулетић; Јанко Н. Јововић; Новица Н. Јововић; Илија Н. Јововић; Радосав Ј. Јововић; Петар Р. Јовановић; Јошо Р. Јовановић; Петар Б. Јовановић; Ђуро В. Јовановић; Гојко Н. Перовић; Митар Рунчевић; Ђуро И. Звицер; Радован С. Робановић; Драго Робановић; Вељко Н. Јововић; Божо Н. Јововић; Ђорђије Н. Јововић; Саво В. Јовановић; Зеко В. Јовановић; Благоје Перовић; Влado Перовић; Васо Миловић; Ристо Ђурковић; Косто Миљанић; Мијајло Вучетић; Тривко Докнић и Новица Булаић,

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

ИЗ ЖИВОТА ГОРСКИХ ЦАРЕВА

Као и свака друга организација на свијету, тако и усташка потребује новаца, као средство за подмирење своје многобројне потребе и што је најважније, да не мора живјети од реквизиција, што врло тешко пада на народ. Усташи су тај иначе тежак проблем, ријешили врло просто и једноставно. Они су као што сазнајемо напали ту скоро једно србијанско одјељење и одузели му преко два милиона динара, које су биле намијењене за « гувернерство » на Цетињу.

* * *

Усташи имају и своју цензуру. Кад нађу за потребно, они срету, зауставе и прегледају пошту, па пошто ударе на свако писмо жиг цензуре, пуштају је даље. Дошло нам је до руку једно такво писмо, на којем, поред жига, удареног од србијанске цензуре, стоји и жиг « Прегледано од Усташке Команде ».

* * *

Наши усташи су страх и трепет Србијанцима и њиховим плаћеницима у Црној Гори. Нико од њих не смије из вароши крочити корак са Цетиња; не смију ни у сред бијела дана отићи на Белведер да уживају, ако за то уопште имају смисла, у божанственом изгледу који одатле пружају Проклетије, Скадар и Скадарско Језеро. Но док су усташи за зликовце страх и трепет, они су за народ предмет дивљења, који је о њиховом јунаштву и самопожртвовању створио већ сада читаве легенде сличне онима, које су стваране косовским јунацима. Ми ћемо их скупљати и с времена на вријеме објављивати, те их напошљетку, као и све пјесме које се односе на ове хероје, издати у посебну књигу. Примјера ради навешћемо данас што нам је испричао један Скадранин, који је ових дана дошао из Скадра. Прича да се у Скадру са највећим респектом и дивљењем говори о војводи Саву Распоповићу и његовој чети, и о подвизима, које чине у овом крају. Арбанаси више не вјерују да Распоповића и другове му бије пушка. Један се, вели, Арбанас клео, да их је видио увече, кад се враћају из борбе и сиједају око огња, како тресу кабанице, а из њих испадају пушчана зрна.

* * *

Док је Црна Гора прави пакао у коме царују три демона: цинцарски терор, глад и болијест, дотле београдски хуни и њихове неваљале слуге у Црној Гори приређују балове и увесељавају се музиком, сигурно из страха. Музика цетињска, уз чије заносне звуке божанствене « Онам' Онамо » први топ објави са Градине 26. септембра 1912. ускрснуће робова и слободу Балкана, чему је пошљедица била слобода народа, приморана је сада да служи на увесељење највећих злочинаца и бандита који ударише на част, право и егзистенцију Црне Горе и њених грађана. Биједни музиканти цетињски! Тешка је судба њихова! Може ли бити за њих већег понижења него кад морају умјесто « Онам' Онамо » да свирају Кокоњеште (старо и ново) Пироћанку и томе подобно. Не чине ни они то од своје воље, не, но зато што иначе треба да умиру њихове породице од глади, а они да труну по апсанама. Ипак тај разлог нијесу усвојили наши горски цареви, као довољан. Они су поручили музикантима, да у опште не смију свирати, па макар им ко наредио, а нарочито да не смију свирати србијанску химну и разне цинцарске пјесме. Опомена није помогла. Музикантима је наређено било да иду у Никшић ради увесељавања грађанства код кога је био почео да пада дух. Једно мало одјељење горских царева, оправдано разљућено, сачекало их је при повратку из Никшића између Богетића и Царева Моста. Музиканти су ишли у три теретна аутомобила, одјевени сви у униформе « узвишеног оца Александра Паликуће ». Један плотун у ваздух. Аутомобили су стали . . . « Напријед, да и нама свирате! » Читав сат хода... Попели су се на врх брда одакле пуца поглед на Ловћен, Дурмитор и Скадар. « Свирај сад! . . . » и разлеже се мелодија « Онам' Онамо », а мало затим « Убавој нам Црној Гори » . . . И, први пут послије четири године, разлијегаху се кроз наше поносне горе ти божанственк звуци. Горски цареви поскидаше капе и са сузама у очима побожно слушаху милу им пјесму.

Ова узвишена сцена на врху планине свршила се је и жалосно и шаљиво!

« Ипак ви не можемо опростити што сте се огријешили о нашу наредбу », узе ријеч рђокоси и рђобради Никчевић, коме се преко читаве капе, као свијема осталијема, протезаше слово Н. І. « Него, овамо те трубе! »

Предадоше их и онда « трубе » почеше да се улубљивају о меком дијелу музуканата . . . На једном чу се један умилан глас: « Ла прего синьори, ја сам Талијанац. » — « Вала да си и Американац не поможе ти сад ништа! » — био је одговор, и поче да пуца по сиромаху Варонезу, који је имао ту несрећу да свира у кларинет, који је од дрвета, те му је због тога и теже пало него осталима чији су инструменти од ластре те се лако улубише и покваришe. На тај ето начин онеспособљена је цетињска музика да служи на увесељење београдским разбојницима и њиховим слушкињама по Црној Гори.

Варонез је рекоше изјавио, да неће никад више свирати у кларинет; једино још, могао би да удара у тамбур, јер, вели, тамбур пошто је од коже прсне од првог удара.

ВИЈЕСТИ И НОВОСТИ

Избор предсједника Француске Републике. Пошто је истекао седмогодишњи рок досадашњем предсједнику Француске Републике г. Раимону Поанкареу, велика народна скупштина, коју сачињавају сенат и посланички дом, састали су се 18. јануара у Версаљу да бирају новог предсједника републике за вријеме од 1920 до 1927.

За предсједника републике изабран је огромном већином гласова господин **Павле Дешанел**, досадашњи предсједник посланичког дома. — Нови предсједник Француске Републике рођен је 1851. у Белгији у Брислу, за вријеме политичкога прогонства његових родитеља. Вративши се у домовину, ступио је у јавни живот и 1885. био је изабран за народног посланика; 1898. је изабран за предсједника парламента. Г. Дешанел се одликовао и на књижевном пољу; издао је двадесет дјела књижевне и политичке садржине, те је 1908. изабран за члана Француске Академије.

Француско Министарство Спољних Послова саопштило је Кр. Цр. Влади, путем нашег посланика у Паризу, нотом од 18. јануара, избор новога предсједника, нашто је г. предсједник Кр. Владе, Министар Спољних Послова, упутио овај телеграм:

Његовој Екселенцији

Господину П. Дешанелу,

предсједнику Француске Републике

У име Кр. Цр. Владе, молим вас да изволите примити изразе поштовања и најискреније жеље приликом вашег избора за Предсједника Републике. Кр. Влада нада се да ће нови шеф државе у најскорijем времену извршити свечана обећања која је дао његов поштовани претходник и влада Француске Републике, према мојој отаџбини, која још увијек чека благотворне посљедице мира,

Ј. С. Пламенац.

Њ. Е. г. предсједник Дешанел је најљубазнијим ријечима одговорио и захвалио се на овој честитци.

Ријеч о Црној Гори у Енглеском парламенту. Париски Temps од 14. фебруара јавља из Лондона да је у енглеском парламенту поновно била ријеч о Црној Гори. Сир Давид Маклин, шеф независних либерала, између осталога рекао је:

Погрешно би било давати државама оне земље на које по принципу националности, не[illegible] Зашто се у погледу Румуније и Србије не поступи исто онако, ка[illegible] у Слесвигу? Тако ист[illegible] ба и Црној Гори дати могућности [illegible] се [illegible]ијели.

У ид[illegible] ћемо о [illegible]ој дес[illegible] извјешта[illegible]ји нам није стигао [illegible] овај број.

Предавањ[illegible] Црној Гори, одр[illegible]но у сриједу, 1[illegible] фебруара у друштву Club du Faubourg, под предсједништвом француског публицисте г. Léo Poldès. [illegible] низу оних [illegible] се [illegible] под заједничким именом Les peuples opprimés (Потиште[illegible]) [illegible] су ријеч [illegible] г. [illegible] адвокат г. Жорж Десбон, публицисте г. г. Арсил и Пинио и омладинац г. Р. Шурбатовић и други. Истакли су славну прошлост Црне Горе, која је гарантија њене будућности. Додирнули су све муке, борбе и неправде које је издржала Црна Гора за вријеме рата те и за вријеме окупације њене територије од стране Аустрије а потом Србије. Сви говорници осудили су завојевачку и империалистичку политику Србије и њен небратски поступак према Црној Гори; изразили су своју најтоплију симпатију и готовост да се заузму и помогну праведној ствари Црне Горе, и изразили су своје увјерење да би на првом мјесту србијанске трупе имале евакуисати насилно заузето земљиште црногорско, те да држава буде потпуно успостављена. Заступници социјалистички и демократске групе придружили су се овој манифестацији. — По жељи предсједништва, узео је ријеч и г. д-р Шоћ; поменуо је мотиве ради којих је Црна Гора ратовала уз Савезнике и борбу водила, од сваког напуштена, те навео њене данашње праведне захтјеве. У току говора изразио је захвалност како приређивачима тако и збору, који је са толико топлине изразио своју симпатију према нашој мученичкој отаџбини. Завршио је, племенита ова манифестација слободних грађана Француске оставиће трајну успомену у свих Црногораца, у толико више што је она приређена у овим судбоносним данима, кад се мало и велико у Црној Гори дигло да жртвује све, само да одбрани част, право и слободу Домовине.

ИСПРАВКА

Прослава у Милану у почаст Њ. В. Краља, о којој је била ријеч у 81. броју Гласа Црногорца, покренута је и одржана искључиво од стране онамошњег Одбора Црногорског Црвеног Крста, искључиво састављеног од Италијана, који је потписаногa позвао да присуствује и одржи говор. Овоме одбору предсједава г. кав. Отавио Морети, индустријалац, кога су у одсуству на прослави заступали: г. г. ком. Е. Ксименес и кав. А. Ђанети, а не никако г. адвокат Ољети, који у опште и није члан поменутог одбора, нити је имао икаквог учешћа у одржању прославе.

Г. Ољети, био је присутан прослави, као заступник онамошњег нашег конзула г. Карминати-а, који се је извинуо да, због ранијих његових приватних обавеза за тај дан, не може лично присуствовати.

Сматрам за дужност да уз ову исправку, изјавим срдачну благодарност Одбору Црногорског Црвеног Крста, на симпатијама и живом заузимању за ствар Црне Горе и Црногорског Црвеног Крста у Милану.

Делегат Цр. Црв. Крста за Италију
К. М. Лучић

ПРИВАТНИ ОГЛАСИ

— Потписани моли свакога брата Црногорца који би знао гдје је **Марко М. Стојановић** из Сотоњића (Грмница) да му јави на адресу: Jovan Prlia, Villa Augusta, *Cap Martin* (A. M.) — France.

— Молим сваког брата Црногорца, који би знао, да ме извјести о мом брату **Саву Кињову Мартиновићу,** који се 1911. налазио у Америци у Персованији. Моја је адреса: All Comando Truppe Montenegrine — per Signor Milo C. Martinovich — Formia — Italia.

— Јован С. Вуксановић моли да му се јави **Вукадин Тодоров Вуксановић** који се спасао из мађарског ропства и сад се налази у Гаети. Адреса: Jovan Vuksanovich, 623 King Stt. — Seattle Wash. — U. S. America.

✝ Професор *Перо Богдановић* јавља својим пријатељима тужну вијест да је у Загребу 18. (31.) јануара преминула његова мила мати **Олга,** удова Јована Богдановића, у својој 64. години. Лака јој земља . . .

ДОВРШУЈЕ СЕ У ШТАМПАРИЈИ И КРОЗ НЕКОЛИКО ДАНА ЋЕ ИЗИЋИ И РАЗАСЛАЋЕ СЕ СВИМА ПРЕТПЛАТНИЦИМА

ДРЖАВНИ КАЛЕНДАР
ЗА 1920.

СА КАЛЕНДАРСКИМ ДИЈЕЛОМ, ИМЕНИКОМ ДРЖАВНОГ ЧИНОВНИШТВА, ЧЛАНЦИМА ПОУЧНЕ И КЊИЖЕВНЕ САДРЖИНЕ И УКРАШЕН МНОГОБРОЈНИМ СЛИКАМА О ДОГАЂАЈИМА КОЈИ СЕ ТИЧУ НАЈНОВИЈЕ ИСТОРИЈЕ ЦРНЕ ГОРЕ. ЈЕДНУ ОД ТИХ СЛИКА САОПШТАВАМО У ДАНАШЊЕМ БРОЈУ:

ЗАУЗЕЋЕ ТАРАБОША.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Кр. Цр. Државна Штампарија. Уредник, П. Богдановић. — Gerant, G. Delagrave. Imp. montenégrine. 69 Bd. du Chateau. Neuilly-s-S.